

Historia pałacu w Leźnie

Pierwsze wzmianki odnoszące się do Leźna pojawiają się w dokumentach z XIV wieku. Najpierw, przy trakcie prowadzącym z Gdańska do Kartuz, powstało Leźno Wielkie, następnie zaś drugi majątek - Lezenko. To właśnie ono, podlegając tymczasem licznym zmianom, przetrwało do naszych czasów.

Pierwszym znanym właścicielem dóbr leźnieńskich z nadania krzyżackiego był od 1338 roku niejaki Gottk. Po upadku Krzyżaków dobra leźnieńskie stają się własnością króla polskiego. W 1623 roku majątek przechodzi na krótko w ręce znakomitego gdańskiego rodu Giese, po czym prawo do dysponowania nim ponownie przypada królowi polskiemu.

Wśród jego beneficjentów pojawia się w 1681 roku hrabia Jan Jerzy Przebendowski, wybitna postać polskiego życia publicznego przełomu XVII i XVIII wieku, uczestnik bitwy chocimskiej i podskarbi koronny od 1703 roku. Jego staraniem w latach 1720-1722 wzniesiono w Leźnie wspaniały pałac, otoczony niewielkim parkiem krajobrazowym.

Znany nam tylko z opisów dwupiętrowy, ceglany budynek wzniesiono na planie podkowy o rozpiętości 56 metrów. Jego walory podnosi dawny opis: Salonów i pokojów ławobyś więcej niż trzydzieści naliczył, każdy w odrębnym guście (...). Współcześni pisarze nie mogą się mu dosyć nadziwić, mówią, że całe Prusy takiego gmachu nie widziały, i że do zamków sławnych krzyżackich porównać by go można.

W dalszych latach gospodarzą tu Przebendowscy a następnie Grabowscy, którzy dopuszczają do upadku majątku. Zniszczenia pogłębiają się jeszcze podczas wojen napoleońskich, kiedy to w pałacu stacjonują wojska francuskie.

W tym czasie Leźno jest własnością rodziny Hellfenstein, od której w 1832 roku przechodzi w ręce Friedricha Hoene, właściciela dobrze prosperującego sklepu w Gdańsku. Odtąd Leźno pozostaje własnością rodu Hoene aż do 1945 roku. Największe zmiany przeprowadził w majątku Georg Hoene, który w 1884 roku podjął gruntowną przebudowę osiemnastowiecznego pałacu. W jej wyniku powstała nowa, istniejąca do dziś budowla, a także urządzony na nowo park krajobrazowy, jeden z najwspanialszych na tym terenie.

W okresie powojennym, gdy zdewastowany przez Armię Czerwoną pałac i park upaństwowiono, powstał tu PGR, którego obecność przyczyniła się do dalszego upadku zabytkowego kompleksu.

Gdy w 1994 roku pałac wraz z częścią dawnego majątku stał się własnością Uniwersytetu Gdańskiego, zarówno park, jak i sam pałac znajdowały się w opłakanym stanie. W ciągu kilku lat staraniem Uniwersytetu pałac poddano pieczołowitej renowacji, a także zaaranżowano na nowo całkowicie ogołoczone wnętrza.

Kościół pod wezwaniem św. Jana Chrzciciela w Żukowie – jest prawdopodobnie najstarszym kościołem na Pomorzu Gdańskim. Pierwsza wzmianka o nim pochodzi z 1253 r. W kronikach zakonnych Norbertanek z Żukowa nie ma wzmianek na temat jego budowy (czyli prawdopodobnie już istniał) .

W 1433 r. w czasie najazdu Husytów skierowanych przez Kazimierza Jagiellończyka na Pomorze Gdańskie przeciw zakonowi krzyżackiemu kościół spłonął i pozostawał w ruinie do 1604 r., kiedy to ksiądz (zakonnik) A. Wskrzyński doprowadził do podniesienia kościoła św. Jana Chrzciciela ze zniszczeń , zachowując stare fundamenty i wschodni szczyt. Od tego czasu parafianie traktowali go jako kościół grzebalny (zmarłych chowano w bezpośrednim sąsiedztwie). Po kasacie zakonu norbertanek w 1834 r. „kościółek na górze” został formalnie filialnym dla poklasztornego. W czasie II wojny światowej uległ poważnym zniszczeniom i

dopiero w 1979 dzięki staraniom proboszcza Jana Pliszki parafianie doprowadzili do jego ponownego funkcjonowania.

Wewnętrzny barokowy wystrój świątyni składa się: z ołtarza głównego z obrazami „Narodziny NMP”, „Chrzest Pana Jezusa”, „Głowa Jana Chrzciciela”, dwu późnobarokowych ołtarzy bocznych, rzeźb z XVII w. „Chrystus ukrzyżowany”, „Najświętsza Maria Panna”, „św. Maria Magdalena”, „Matka Boska z Dzieciątkiem”, obrazów z XVII w. „Zdjęcie z Krzyża”, „Ukrzyżowanie”, „św. Paweł”. Ambona pochodzi z przełomu XVIII/XIX w.

Kaplica św. Jana Nepomucena – znajduje się na obecnym cmentarzu – zbudowana z cegły w 1754 r. Posiada od zachodu czteroboczną wieżyczkę. Jest jednonawowa z prezbiterium. Kaplicę postawiono na pamiątkę zamordowanych 9 siostr zakonnych z klasztoru Norbertanek w Żukowie podczas najazdu rabunkowego 12.10.1224 r. dokonanego przez Prusów.

Norbertanki w Żukowie – Zakon Norbertanek powstał w 1121 r. w Rheims, pierwszy klasztor na ziemiach Polskich został założony przez Piotra Włastę, wojewodę wrocławskiego w 1126 r. pod Kaliszem. Nazwa zakonu wzięła się od św. Norberta, który związał się z regułą św. Augusta i na znak czystości zakonnicy nosili białe szaty. Pierwsze siostry zakonne do Żukowa przybyły z opactwa Wrocławskiego z klasztoru w Strzelnie na Kujawach i osadzone zostały przy wpływie rzeczki Stołpy do Raduni (w ciasnej dolinie) przez księcia gdańsko-pomorskiego Mściwoja I Spokojnego (Mestwina) w 1209 r., który podarował (nadał aktem fundacyjnym) norbertankom cztery wsie: Sulisławy, Borklino, Myślicyn, Żukowo. (Potwierdza to dokument wydany w 1224 r. przez Świętopelka II Wielkiego księcia gdańsko-pomorskiego.) Budowa klasztoru w obecnym miejscu odbywała się w latach 1212-1214 r. i w tym też roku wprowadziły się do niego zakonnice. Norbertanki żukowskie pochodziły głównie z rodzin kaszubskich i patrycjatu gdańskiego zachowując nieprzerwanie czysto polski charakter o czym świadczą imiona siostr zakonnych: Witosława, Mirosława, Ludmiła, Bolesława itd. Siostry prowadziły od samego początku nowicjat oraz szkołę dla dziewcząt, a od XIV w. również dla chłopców, dzieci pochodzących z rodzin szlacheckich kaszubskich i bogatych kupców gdańskich, a w niej naukę czytania, pisania, haftu, robótek ręcznych, szycia i życia z głęboką wiarą na chwałę Najświętszej Pani. W okresie 1308 – 1466 klasztor szczęśliwie uniknął wpływowi niemieckim (zakonowi krzyżackiemu) pozostając przy opactwie we Wrocławiu. Kościół przyklasztorny konsekrowano w 1379 r. W 1433 r. kościoły w Żukowie zniszczyli husyci. Kościół klasztorny został odbudowany po kilkunastu latach. W czasie potopu szwedzkiego w 1656 r. przebywali w Żukowie Szwedzi, na szczęście klasztor ocalał.

Norbertanki utraciły swoje majątki po pierwszym rozbiore Polski. Wkrótce władze pruskie zamknęły nowicjat, a 20.11.1834 r. nastąpiła kasata klasztoru wykonana w imieniu rządu pruskiego przez atamana Steina z Kartuz. 10 siostr pozostawiono na tzw. dożywociu. Ostatnia Agnieszka Bojanowska do końca prowadziła kronikę zakonną, zmarła w 1862 r. To ona przekazała wiejskim hafciarkom sztuk haftowania oraz legendy i opowieści z życia klasztoru. Żukowski kościół poklasztorny jest najstarszym zabytkiem architektonicznym na Kaszubach. Posiada wiele cennych dzieł sztuki z XIV-XVIII w. Największą wartość przedstawia późnogotycki ołtarz (tryptyk antwepski), wykonany na początku XVI w. z rzeźbami i scenami z Pasji Chrystusa i ze Starego Testamentu. Wnętrze kościoła ok. 1600 r. wyposażono w bogato złożony ołtarz główny z obrazem NMP, wykonany w warsztacie wybitnego gdańskiego malarza Hermana Hana. Najstarszym zabytkiem kościoła jest krzyż z XIV w. wiszący nad wejściem do zakrystii. W kościele znajduje się ponadto gotycka rzeźba Matki Boskiej z Dzieciątkiem Jezus a

w kaplicy obok zakrystii alabastrowa płaskorzeźba Pokłon Trzech Króli (ołtarzyk Mściwoja I). Z okresu baroku pochodzą : niebiesko polichromowana tęczą, ambona, konfesjonały, balustrada chóru. Wszystko to sprawia , że kościół poklasztorny stawiany jest w rzędzie najcenniejszych zabytków na Pomorzu Gdańskim.

Pomieczyno – wieś kościelna w gminie Przodkowo zamieszkała w większości przez Kaszubów. We wsi drewniany kościół wybudowany własnymi siłami w latach 1925-1926 w stylu starozakopiańskim wg projektu inż. Bernarda Dulnego z Kartuz. Zachwyca oryginalnym zabytkowym wyglądem zewnętrznym, stylowym barokizowanym wnętrzem i precyzją wykonanych rzeźb. Uwagę zwraca drewniany ołtarz, w którym znajduje się figura patrona Św. Józefa z Dzieciątkiem. Obok kościoła stoi dzwonnica, na której jest zawieszony dzwon Michał, dwa inne zostały zarekwirowane podczas II wojny. Kościół został poświęcony 25.09.1926 r. przez ks. biskupa chełmińskiego Stanisława Okoniewskiego. Parafia powstała na mocy dekretu biskupa z dnia 15.11.1927 r. z terenów parafii kielnieńskiej, sianowskiej, przodkowskiej i strzepskiej. Pierwszym proboszczem został ks. Franciszek Antoni Bork ur.22.04.1888 r. w Ciechocinie (powiat Wejherowo) bestialsko zamordowany przez hitlerowców w lesie kaliskim 25.11.1939 r. pod Kartuzami.

W 1945 r na przełomie stycznia i lutego hitlerowcy przeprowadzali 11.000 więźniów z obozu koncentracyjnego w Stutthofie pod Lębork, był to tzw. marsz śmierci, w tutejszym kościele więźniowie nocowali, a parafianie przynosili im jedzenie. Na miejscowym cmentarzu zbiorowa mogiła pomordowanych więźniów (ok. 50 osób).